

УДК 502.7:581.9:591.9(477.72)

В.С. Гавриленко, О.С. Мезінов

*Біосферний заповідник "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН
вул. Паркова, 15, смт Асканія-Нова, Чаплинський р-н, Херсонська обл., 75230 Україна
e-mail: askania.zap@gmail.com*

НЕЗВИЧАЙНЕ ГНІЗДУВАННЯ ЧОБОТАРЯ *RECURVIROSTRA AVOSETTA* (LINNAEUS, 1758) НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ СИВАШІ

Чоботар, муло-соляна кірка, колоніальне поселення

НЕЗВИЧАЙНЕ ГНІЗДУВАННЯ ЧОБОТАРЯ *RECURVIROSTRA AVOSETTA* (LINNAEUS, 1758) НА ЦЕНТРАЛЬНОМУ СИВАШІ. В.С. Гавриленко, О.С. Мезінов. –
Описано колоніальне поселення чоботаря на хиткій муло-соляній кірці.

НЕОБЫЧНОЕ ГНЕЗДОВАНИЕ ШИЛОКЛЮВКИ *RECURVIROSTRA AVOSETTA* (LINNAEUS, 1758) НА ЦЕНТРАЛЬНОМ СИВАШЕ. В.С. Гавриленко, А.С. Мезинов. –
Описано колониальное поселение шилоклювки на зыбкой илисто-соляной корке.

UNUSUAL NESTING OF PIED AVOCET *RECURVIROSTRA AVOSETTA* (LINNAEUS, 1758) AT THE CENTRAL SIWASH. V.S. Havrylenko, O.S. Mezinov. – The colonial settlement of pied avocet on shaky mulo-salt crust is described.

Чоботар *Recurvirostra avosetta* (Linnaeus, 1758) здавна відомий як автохтонний представник авіфауни Присивашся та Північного Причорномор'я. Спорадично зустрічається в багатьох біотопах Сивашу, створюючи гніздові одновидові і змішані колонії, чисельність гнізд в яких суттєво варіює між роками. В цілому біологія виду вивчена в значній мірі (Ардамацкая, Семенов, 1977; Черничко, 1984), що не заперечує внесення окремих коректив та доповнень, виявлених в процесі подальших досліджень.

Під час чергового обстеження однієї із крупних заток Сивашу, що глибоко вдається у материкову частину у напрямі від острова Чурюк до села Сергіївка Новотроїцького району Херсонської області і віддамбована від основного дзеркала Центрального Сивашу, 22 травня 2016 року виявлено незвичайне розміщення колоніального поселення чоботаря. Попередніми обстеженнями встановлено, що вид регулярно гніздиться на берегах цієї водойми. Основне поселення чоботаря щорічно відмічалось в південній частині затоки вздовж дамби, яка відмежовує її від основної акваторії. Колонія, мова про яку піде нижче, розміщується з правого берега затоки в невеликій лагуні площею 19 га з координатами 46°13'13,45" північної широти та 34°09'52,56" східної довготи. На час перевірки в колонії було 119 гнізд. В кладках виявлено від 2 до 7 яєць. Як правило, колонії чоботаря розміщуються дифузно чи лінійно на чистих пляжах, що утворюються після зменшення рівня води, на низьких острівцях з низькорослою галофітною рослинністю із солянок та солеросів, вздовж урізу води подібних острівців. В даному випадку біотоп представляє наплавний острівець, розміщений у гирлі лагуни, що тримається на рештках нитчастих водоростей та занесених на мілководдя перекотипольних форм вищих рослин, і виглядає як своєрідний хиткий бар із муло-соляної кірки товщиною в 1,5–2 сантиметри. Під цією кіркою розміщений шар багна глибиною до 30 см, а далі більш ущільнений мул. Описана нестійка платформа шириною до 40 і довжиною до 220 метрів стала цього разу місцем гніздування чоботаря.

Гнізда розміщувалися дифузно. Копання ямок під лоток за таких умов неможливе, оскільки вони заповнювалися гіперсолонною водою, і в ряді гнізд яйця лежали саме в такому розчині. Окремі гнізда були споруджені у варіанті з підстилкою із водоростей та стебел очерету, що давало суттєві переваги перед парами, які таке вистилання лотка не влаштовували, і збільшили вірогідність виведення пташенят. Тут же спостерігали спроби птахів наростити конус гнізда, як це простежується на заболочених місцях, де птахи спо-

руджують конус від твердої основи.

У даному ж варіанті поселення важке конусоподібне гніздо продавлювало соляно-мулову кірку і яйцекладка було приречена (рис. 2).

Скраю цієї хиткої платформи, вздовж урізу води, в одному місці спостерігалось скупчення яєць, викинутих із гнізд хвилями. З усього видно, що такий варіант поселення є невдалим, птахи загніздилися подібно болотяним крячкам, коли пляж на березі був ще затоплений водою. На це вказує і наявність подвійних кладок, які ми виявили тут же. Такі явища часто трапляються саме за обмеження площ для гніздування. На час обстеження частина узбережжя лагуни вже звільнилася від води і на ньому закладалось класичне поселення з лінійним та дифузним розміщенням гнізд, лоток яких був вистелений стеблами очерету та мушлями (рис. 3). Зареєстрований варіант гніздування не притаманний даному виду і його результативність мінімальна.

Рис. 2. Гніздо з подвійною яйцекладкою в соляній багнюці

Рис. 3. Класична кладка на вільній від води прибережній смузі

Ардамацкая Т. Б. Эколого-фаунистический очерк птиц района Черноморского заповедника / Т. Б. Ардамацкая, С. М. Семенов // Вестник зоол. – 1977. – Т. 2. – С. 18 – 43.

Черничко И. И. Шилоклювка в северо-западном Причерноморье и биологические основы её охраны : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. биол. наук : спец. 03.00.08 "Зоология" / И. И. Черничко. – Одесса, 1984. – 13 с.

Рекомендує до друку
Корінець Н.О.